

SUMARI

Temps blau	11
Un <i>déjà vu</i>	27
Lligams	37
I passa un llangardaix	55
Roba solidària, o no.....	63
Puccini?, Valentina.....	71
<i>Cruma</i> és nom de barca.....	89
<i>Question can</i>	107
Del vermell en fas sang	121
Ai, Rosita!.....	133
Gaxís.....	145
Et busco, germà	159
Epíleg.....	165

TEMPS BLAU

ENGANXAT ALS LLENÇOLS, I SENSE VOLER reconèixer el so del despertador, somniava que estava nedant en un mar de plom. Em costava fer les braçades. Era com el que veig les nits d'insomni, quan tanco els ulls i un pes metàl·lic cau damunt les parpelles. No tinc força per obrir-les, i veig espurnes d'or que fugen cap enfora dels ulls, en un univers que no pertany al meu cos. Les veig fondre's amb el cel, i també es tornen plom. Desapareixen abduïdes per la nit sense lluna. Moc cada ull sota la parpella, cap amunt i cap avall; una línia negra fa el moviment: és gairebé hipnòtic. M'hi gronxo. Rendit, el vaivé s'alenteix, cel i terra es fonen, fins que cessa la rebel·lió del son. S'afliuixen tots els membres del cos cansat, per entregar-se al plaer del descans. Sento enlairar-me cap al no-res. Fins l'endemà, que torna la realitat del meu cos i els somnis arxivats dins la ment.

A vegades, al despertar, arrossego el cansament del somni, com avui: nedar en una mar de plom és un esforç unimaginable, si no ho has fet mai. Una fatiga se t'arrapa, com boira de matinada; després es fon, i deixa els personatges dels somnis al descobert. Qui són? D'on surt aquesta gent, feta de pedaços d'íntims i de desconeguts? Es mouen dins meu, mentre dormo, em roben sentiments i records, i

els barregen sense cap consentiment: només jo hi tinc dret! Cap mirament. Sovint, són les meves pors, que no vull deixar que surtin, i a traïció, s'infilten en el somnis com espies, disfressats amb màscares. Alguns espies repeteixen una vegada i una altra la mateixa quimera, que acaba en un salt vertiginós cap a un espai ingràvid, i em desperto.

Amunt i avall de l'andana, la gent es neguiteja, jo em neguitejo. Miren l'horari a la pantalla penjada al sostre, i després, consulten els rellotges. Jo miro el meu. Les agulles avancen més ràpid que la circumstància: tot està aturat, i tothom té pressa. Hi ha un lent decalatge.

Aquest matí els contingents tenen més son que jo. El funicular també. Fa una estona que estem aturats a la parada de la Carretera de les Aigües. Com si fos una picabaralla, l'altre vagó que pujava, s'ha aturat enmig del trajecte inicial. Cap dels dos es mou, encarats i quiets. Els passatgers, que coneixen cada pas del funicular, creuen mirades amb estranyesa; els que sempre llegeixen, tanquen el llibre per mirar què passa.

Com que les portes han quedat obertes, han entrat dues estrangeres amb bicicletes, que no sabien si anàvem amunt o avall. Estaven tan desorientades que no entenien si eren elles que havien perdut el nord o la ciutat s'havia capgirat. El mar a baix, muntanya amunt, feien anar el cap inútilment. Algú amb empatia ha entès que volien anar al Tibidabo, i les ha advertit que nosaltres baixàvem. Encara s'han desbaratat més, quan l'home de bona fe els ha assenyalat amb el dit el port de Barcelona i ha dit: Allà, *the beach*, per fer-los entendre la situació geogràfica en què es trobaven. Desconcerts de tota mena i res no avançava.

Quan al cap d'uns minuts s'ha sentit el xiulet que anuncia el tancament de portes, i es posa en marxa, les

estrangeres s'han esverat com si fos una sirena que anunciés un bombardeig. Han reulat cap a l'andana, però una bicicleta ha quedat obstruïda entre les portes. Han començat els advertiments i les ordres solidàries dels passatgers autòctons, i la inquietud ha passat del neguit de l'horari al del perill. *Out, out!* els deien com a crit de socors. Dos nois han empès la roda del darrere de la bicicleta fins alliberar-la. *Thanks, thank you, people!*, deien, les estrangeres, amb moviments d'agraïment. Els passatgers els han fet gestos de comiat, com si portessin una setmana convivint en aquell habitacle col·lectiu. Quan l'altra vagoneta ha arrencat, i la nostra s'ha anat allunyant, s'han acabat les manifestacions afectuoses i tothom ha reincorporat el sentit d'urgència, i ha oblidat aquell gram d'humanitat que havia surat durant uns minuts. L'amabilitat ha tornat al congelador i, aleshores, l'individualisme s'ha tornat feroç. Encara no s'havia aturat el funicular, i la gent ja s'havia aixecat dels seients per apilonar-se a la plataforma, arran de les portes. Quan s'han obert, n'ha sortit una massa compacta que s'ha precipitat escales avall, passant pel damunt de qualsevol impediment, per no perdre el tren, que ni tan sols havia anunciat l'arribada a l'estació de Peu del Funicular.

Arrossegant els meus vuitanta anys, seixanta quilos, més d'ossos que de carn, i l'artrosi que ha fet estralls a les articulacions, he baixat a poc a poc els dos trams d'escalas. La vida frenètica, i menys les empentes, no estan fetes per als vells, però a mi, res ni ningú no m'atura, ni em rendeixo fàcilment. Soc Taure, molt tossut i perseverant.

Cada setmana faig el mateix recorregut, a la mateixa hora, i vaig al mateix lloc. Cada vegada penso: el petit feix, pel camí creix. Potser és l'esforç per dur-lo, el que creix. Creix en la mesura que el meu cos disminueix. Fa quatre anys que ho faig, nevi o plogui, o faci un sol que estavella la closca. Tinc la mateixa il·lusió, preparo el dia amb tota

l'energia de què soc capaç, sense estalviar-hi res. No és el mirall que em recorda l'edat que tinc, ni sento desgana de viure, és el mecanisme que es rovella, les frontisses grinyolen amb els moviments més quotidians.

Jo, que tinc un taller polit com qualsevol altra estança de la casa, totes les eines endreçades dins el seu perfil dibuixat sobre plafó de la paret. El banc de fuster, que ja era del pare, que va venir amb l'herència de la professió. Tant ofici, tantes eines i cap serveix per reparar el meu cos. Ho podria fer amb la delicadesa i precisió que he fet mobles per a les cases més fines de la ciutat. El pare em va ensenyar l'ofici d'ebenista, i com n'estic d'orgullós! Ara ningú no ho valora, però jo ho duc a dins. Podria dibuixar una per una cada peça que he construït amb aquestes mans, ara deformades, i recordar de quina fusta estaven fetes. L'olor de fusta recent tallada és embriagadora com la del cafè. És la mateixa sensació quan els encenalls surten del ribot com rínxols perfumats.

Torno a mirar el rellotge. A veure si, deixant-me dur pels pensaments, m'haurà passat un tren pels nassos sense adonar-me'n. Miro l'andana. Al meu voltant, està atapeïda de gent capficada, tothom té les seves cabòries. Tots tenen pressa, menys jo. Jo, de pressa no en tinc. Però m'agrada no trencar l'horari habitual. La vida està feta de petites exactituds, si una falla, mai més no pots recuperar aquell temps perdut, i això fa trontollar el meu tarannà. No són manies. És tenir sentit del compàs del temps, que és inexorablement exacte. Perdre el ritme pot voler dir quedar fora de joc, desqualificat, perdut. Desorientat. Un fracàs difícil de superar. Com li va costar a la meva germana aprendre a saltar a corda! Li contàvem: A la una, a les dues, i a les tres: entra! Quan la corda sigui a baix, burra! I res, que

no se'n sortia. Pobreta, ara que ho penso, hi devia patir, perquè de gran tampoc mai no va ser bona per ballar. No tenir ritme és una gran mancança.

Sento una tremolor sota els peus i un so amb eco que ve del túnel. M'aboco i només veig fosc, molt llarga, i una claror emboirada al final. Doncs sí, s'acosta el tren.

La gent s'amuntega arran de l'andana, vora les vies. Lluito per no perdre el meu lloc a primer rengle. Fa estona que el guardo. El tren s'atura, s'obren les portes, i l'eixam humà vol entrar de cop. És com saltar a corda, a temps un impuls, i a dins. Les cames em flauegen, però la inèrcia dels de darrere em fa entrar. De sobte, soc una sardina enllaunada. Un ofec m'escanya. El cor em batega fort, tinc por que em surti d'una embranzida rebentant la camisa, rodoli per l'andana o vagi a parar entre les vies. El tren encara no ha engegat, però es tanquen les portes i crido: "Aneu amb compte, no l'esclafeu!" Ningú no en fa cas. Em poso la mà al pit i comprovo que el batec segueix a dins. Em tranquil·litzo.

Una veu metàl·lica anuncia la propera parada i dona advertències als passatgers: "Respectin els seients reservats a persones grans, amb capacitat física disminuïda i embarrassades." M'acosto amb dificultat fins a les butaques que em pertiquen per la meva condició de vell. Estan ocupades per una varietat de tota mena: jove amb auriculars i els ulls tancats, noia oriental com si parlés per un megàfon enlloc de mòbil, una mare amb la criatura a la falda, dos d'adormits amb el cap repenjat a les finestres. La resta no són usurpadors. A qui m'adreço? Quin té més delictes? La xinesa s'aixeca sense mirar-me, ni deixar d'emetre sons, i s'obre pas cap a la porta. M'he estalviat haver de pidolar pel meu dret.

El tren avança i passem altre cop per l'exterior. Malgrat les finestres segellades, imagino que l'aire fresquet travessa

els jardins a banda i banda de les vies, ens duu una flaire de llessamí per endolcir el tuf humà.

Veus de quitxalla esverada de bon matí, mòbils que sonen amb músiques de tota mena, una conversa en anglès es creua amb una altra en àrab i un violinista amb una dona que carrega un nadó entonen una melodia d'algun país de l'est.

El tren s'ha aturat a Sarrià i en baixa força gent. El violinista i la dona canvien de vagó i puja un grup de gent arreglada. Han quedat seients buits que s'omplen en un obrir i tancar d'ulls, i jo m'assec al lloc que em pertoca. Darrere meu, sento la conversa de dos joves que s'asseuen a terra amb un gos que no para de somicar. Pobra bèstia!, entre tanta gentada es deu ofegar allà sota. Ells, alts com pollanques, no paren de xerrar amb un accent que no puc acabar de saber d'on és. Estiro les orelles del seient estant, i escolto com parlen perquè vull esbrinar quina llengua és. Com més es resisteix, més regiro el cervell; m'infilto pels records i les entranyes, i faig l'orni, com si no m'importés. Em distrec amb qualsevol futilesa, però la recerca segueix.

Què m'ha robat l'atenció, amb què m'he distret, absort com estava en la conversa dels nois del gos? Un jove anul·la l'entorn i em captiva. Té ulls de mar. És dret, al passadís, i es doblega suaument amb el truc-truc del tren, com un jonc que es balanceja amb el vent. Té la mirada serena d'un nen feliç al gronxadador, que ignora tot el que hi ha arran de terra, per enlairar-se i atansar el cel. Ell desconeix la meua visió. Té la vista enlairada i perduda, més enllà del sostre del vagó, per damunt del soterrani, més amunt encara de l'asfalt del carrer, per dalt dels arbres i de les cases. Deu buscar el cel, potser és un àngel. Observo l'esquena ampla, m'hi fixo, per si sota la jaqueta s'endevinen unes ales plegades. Però una altra esquena amb motxilla me'n priva la visió.

El tren s'atura a l'estació de Gràcia, i el noi dels ulls blaus avança cap a les portes de sortida, embotit entre altres

passatgers que empenyen per sortir. Giro el cap per recuperar una última mirada blava i retenir-la, però l'allau de gent que baixa se l'enduu. Intento distingir-lo caminant per l'andana, però el blau s'ha dissipat entre la massa uniforme de tons foscos. La seva imatge s'ha tornat fantasma, quan el tren ha fugit cap al túnel, fent desaparèixer l'andana a una velocitat atroz; sense cap mena de condescendència, ha entrat en una foscor plena de soledat.

Els nois del gos tampoc no hi són, ni la quitxalla, ja camí de l'escola. Els àrabs seuen a l'altra banda però no conversen, escolten música amb auriculars a les orelles, i jo em quedo sense cap referència. Em sento, per uns instants, perdut. La veu metàl·lica em retorna la seguretat quan anuncia la propera parada: "Provença, i totes les connexions amb altres línies del metro." Provença és la meua. Em preparo per baixar.

Caminaré pels passadissos on retrobaré músics i venedors, i tot tornarà a ser, silenciosament, conegut com cada setmana. Però avui, alguna cosa ha reviscut dins meu. He nedit i volat enmig d'un blau que m'ha dut fins a l'adolescència.

Cada dia agafàvem el tren de Sarrià, com se'n deia aleshores. Giràvem els seients de fusta per encarar-nos a la marxa del tren i ens miràvem als ulls durant tot el recorregut. No vèiem ni sentíem res més que el nostre desig de reconèixer-nos, l'un en l'altre, com un ens únic fet d'amor. Ens semblava que el temps era infinit, que el rellotge no marcava cap més hora que la d'estar junts per sempre amb una devoció sense límits.

Els nostres trajectes eren una fugida en un vaixell que ens portava de port a port. Teixíem una teranyina, per atrapar les engrunes de la infància que volaven a la velocitat del tren i ens marcaven el camí de tornada als records

tendres. Se'ns confonia l'amistat que els nostres pares ens transferiren, des del nostre naixement, amb una nova sensació punyent que ens desconcertava, sota la mirada inquisidora de les germanes grans.

Jo vivia en un matriarcat de germanes; érem sis noies i jo, i, per si fos poc, les seves amigues. Tot estava sota control i passat pel sedàs d'una moralitat imposada. Inconscientment, aquesta moral regia la conducta de cadascú de nosaltres i marcava els límits de les relacions. El Pau i jo, érem germans, l'un i l'altre, de les capitanes del grup líder dels grans de l'escola. Llestes i dèspotes, dominaven la resta de nenes, que no tenien capacitat pròpia per establir lligams tan estructurats. Hi havia les manades i les marginades. Totes condemnades a sotmetre's al consens del lideratge de les nostres germanes, i a la seva tirania, que se'ls despertava com una bèstia ferotge, devoradora de fragilitats a cor obert.

Nosaltres, el Pau i jo, patíem un altre tipus de control. L'assetjament era concret i limitat a donar el vistiplau a les nostres relacions amb les noies; elles vigilaven per quines mostràvem preferències. La nostra por residia en el fet que no poguessin captar cap indicatiu del sentiment que ens unia, més enllà de l'amistat de tota la vida. Però la germana del Pau era una fura, tot ho intuïa i en feia ús per aconseguir favors. Des de feia uns dies no ens treia la vista de sobre, alhora que controlava les altres amigues i també si pujava al tren algú interessant. Donava a l'abast per a tot: el que veia i el que imaginava ho convertia en una mercaderia fenícia d'intercanvi. Fins i tot s'avançava als fets, i quan s'evidenciaven, ella ja n'estava de tornada i buscava una altra víctima. Nosaltres dos, amb les limitacions intrínseques de la naturalesa masculina, estàvem segurs de dominar la situació sense cap fissura, lluny de la realitat.

Malgrat poder anar pel món amb aquesta seguretat que dona pertànyer a la "crème de la crème" i tenir vinculació

directa amb l'elit del poder, la presència de la germana del Pau m'inquietava. Quan el meu genoll fregava el del Pau, miràvem per la finestra la negror del túnel que donava llibertat al nostre desig soterrat, però jo tremolava de pànic que ho veiés, i no gosava moure ni un dit. Cada dia la fricció era més intensa. La negror que ens donava cobertura se'ns feia més curta cada dia, i el desig creixia com un gripau famolenc, deixant de ser un innocent capgròs. La por ens paralizzava el cervell. El deler de sentir a prop la pell de l'altre ens precipitava a una barreja de sentiments confosos, de sensacions que ens descobrien una nova etapa del nostre cos i de la nostra relació.

El Pau té els ulls molt blaus. La seva mirada és desafiant i provocadora, i m'arrossegava a profunditats inexplorades. Un repte inexorable, de per vida. Ara ho sé. La seva gosadia em va enlluernar, perquè em segrestava de la meva contradicció: convicció i culpabilitat. Vaig aprendre una altra moralitat, lliure de culpa, regida pel seu propi sentit de l'ètica i el rigor de la coherència, malgrat els danys col·laterals. Vaig assumir una adolescència dura, crua i exigent, camí del meu ésser adult.

L'alta capacitat professional del Pau el va dur als Estats Units, com a físic de la NASA, i va aconseguir un reconeixement internacional. Vam passar anys volant d'un continent a l'altre. La nostra relació s'havia consolidat, i regularitzat oficialment, amb les reserves familiars no confessades, però que hi eren. Van ser uns anys molt feliços per a nosaltres.

La convivència a distància és una absoluta contradicció davant del sentit de cohabitació, contuberni o coexistència. Els primers anys això jugava a favor nostre. No hi ha desgast en l'amor virtual, però tampoc no hi ha la immediatesa del desig, i l'enyorança es converteix en una nosa; una càrrega

© del text: Bel·lo Torras Farràs, 2018
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2018
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: novembre de 2018
ISBN: 978-84-1303-001-2
DL L 795-2018
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.